

Секція: Фінанси, гроші і кредит, страхування і біржова справа

Козакевич Ольга Романівна

аспірантка економічного факультету

Львівського національного університету імені Івана Франка

м. Львів, Україна

РОЛЬ ФІСКАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ В АНТИЦИКЛІЧНОМУ РЕГУЛЮВАННІ ЕКОНОМІКИ

Розгортання глобальної фінансової кризи та подальше погіршення економічної кон'юнктури у багатьох країнах призвело до поживлення дискусій стосовно ролі фіскальної політики в антициклічному регулюванні економіки. Національні уряди впроваджують програми фіскального стимулювання реального сектору економіки, а також надають значну за обсягами підтримку фінансовим інститутам, в яких виникають проблеми з ліквідністю. В умовах кризи, крім наслідків активних урядових дій, у фіскальній сфері спрацьовували автоматичні стабілізатори: бюджетні надходження різко знизились, а видатки за деякими програмами автоматично зросли у відповідь на зниження економічної активності [1].

У такій ситуації наукові дискусії зосереджуються навколо таких основних питань: наскільки ефективною є дискреційна фіскальна політика у стимулюванні економічної кон'юнктури в умовах кризи; якою є роль автоматичних стабілізаторів у регулюванні циклічності економіки, чи доцільно її підвищувати; яку роль можуть відігравати фіскальні правила в макроекономічній стабілізації та ін. Однак у вітчизняній науковій літературі, на наш погляд, ця проблематика ще не стала об'єктом ґрунтовних досліджень, що зумовлює актуальність дослідження.

З'ясовано, що основною проблемою при здійсненні дискреційної фіскальної політики є її значна залежність від політичних факторів. Так, уряди країн можуть вдаватися до збільшення бюджетних видатків за деякими програмами, особливо соціальними, напередодні виборів, що не обов'язково зумовлюється потребами в стимулюванні економічної активності в періоди спаду. З метою убезпечення від впливу таких факторів використовуються певні правила або обмеження при проведенні фіскальної політики, серед яких основними є відношення дефіциту державного бюджету та державного боргу до ВВП країни. Дотримання цих правил при проведенні дискреційної фіскальної політики дає змогу утримувати ці два показники на економічно безпечному для країни рівні, запобігати дестабілізації макроекономічного середовища, підтримувати оптимальні пропорції урядового та приватного споживання [1].

Проаналізувавши теоретичні та практичні аспекти проведення фіскальної політики [1 – 9] з метою антициклічного регулювання економіки, можна зазначити, що сучасні держави, як правило, використовують з цією метою комбінацію фіскальних інструментів, частина з яких є автоматичними стабілізаторами (передусім прогресивне оподаткування та виплати безробітним), а інші мають дискреційний характер. При цьому головні вимоги до антициклічного регулювання за допомогою фіскальних інструментів полягають у забезпеченні зворотності заходів, що підвищують бюджетний дефіцит, у короткостроковому періоді; удосконаленні процесів розробки середньострокової бюджетної політики шляхом посилення бюджетних правил і обмежень; забезпеченні довгострокової стабільності державних фінансів.

Література

1. Дмитренко Г. Роль фіскальної політики в антициклічному регулюванні економіки / Г. Дмитренко // Вісник Національної академії держ. управління при Президентіві України. – 2009. – Вип. 3. – С. 79-86.
2. Бадрак О. Поліпшення конкурентної позиції України засобами фіскальної політики / О. Бадрак // Економіка України.– 2006.– № 2. – С. 13-19.
3. Блауг Марк. Економічна теорія в ретроспективі / Блауг Марк ; [пер. з англ. І. Дзюб]. – К. : В-во Соломії Павличко “Основи”, 2001. – 670 с.
4. Бюджетний кодекс України: Закон України від 21 черв. 2001 р. № 2542-III (із змінами і доповненнями) / Офіц. вісн. України. – 2001. – № 29. - Ст. 1291.
5. Б'юкенен Джеймс М. Суспільні фінанси і суспільний вибір. Два протилежних бачення держави / Джеймс М. Б'юкенен, Річард А. Масгрейв; [пер. з англ. Андрій Іщенко]. – К. : Видавн. дім “КМ Академія”, 2004. – 176 с.
6. Історія економічних учень: [підручник] / [Л. Я. Корнійчук, Н. О. Титаренко, А. М. Поручник та ін.]; за ред. Л. Я. Корнійчук, Н. О. Татаренко. - К. : КНЕУ, 2001. – 564 с.
7. Финансовая политика стран ЕС / [В. П. Гутник, И. А. Подколзина, Е. П. Островская и др.]. – М. : Наука, 2004. – 267 с.
8. Council Recommendation of 14 May 2008 on the broad economic policy guidelines for the Member States and the Community (2008-2010) [Official Journal of the European Union L 137/13 of 27.5.2008]. – 12 p.
9. Melitz J. Non-Discretionary and Automatic Fiscal Policy in the EU and the OECD / Institut National de la Statistique et des Etudes Economiques, no 2005-10, 2005. – 30 p.

10. Public Finances in EMU 2009. European Economy (provisional version)
[Commission staff working document] / European Communities,
Directorate-General for Economic and Financial Affairs. – 2009. – 285 p.